

Beter kunstmelk dan overtollige koemelk

Tj. Boxem (PR)

Voor het laatste jaar was de lage vleesprijs geen stimulans voor de verkoop van overtollig vee. Uitstel van verkoop heeft ook weinig of niets opgeleverd omdat de prijzen eerder lager dan hoger werden. Natuurlijk maakt de post omzet en aanwas een niet onbelangrijk deel uit van de opbrengsten per kg melk. Letten we echter op de kostprijs van een kg melk, dan is het niet aantrekkelijk overtollige koeien aan te houden omdat de kans op quotum overschrijding steeds maar groter wordt.

Dat in die gevallen overtollige melk richting kalveren gaat is op zich begrijpelijk. Maar het is de vraag of men hier verstandig aan doet.

Een goed begin

Voor het pasgeboren kalf is het van levensbelang dat het snel en voldoende biest krijgt. Men mag na het kalven ook 's nachts niet bij de koe weglopen voordat het kalf de eerste biest heeft gehad. Men moet niet zuinig zijn met biest. Een eerste gift van tenminste 1,5 liter verdient zonder meer aanbeveling.

Een kalf wordt als zuigeling geboren. Het is dan ook zinvol het kalf de eerste biest zuigend aan een kunstspenen te laten opnemen (spenenfles). Ook kan hiervoor de speenemmer worden gebruikt. Drinken moet het kalf leren, zuigen kan het direct. Indien men speenvoeding blijft toepassen tijdens de biestperiode (belangrijk voor hoge opname) dan is het kalf er reeds aan gewend en kan het drinken wanneer het wil. De eerste dag is het verstandig de biest koewarm te verstrekken, daarna is het beter de biest bij wat lagere temperatuur te geven (twee keer per dag). Bij de biestverstrekking past de leus: *Vlug, Veel, Vaak en Vers*. Verder kan het nuttig zijn om van de oudste koeien op het bedrijf wat porties biest (ingevroren) achter de hand te hebben. Wanneer koeien door problemen bij het kalven moeten worden afgevoerd of door omstandigheden onvoldoende biest geven, kan op deze reservevoorraad worden teruggevallen.

Na een biestperiode van drie dagen kan zonder meer worden overgestapt op kunstmelk. Dit geldt niet alleen voor de vaarskalveren, maar ook voor de stierkalveren die verkocht worden. De overgang van biest naar kunstmelk kan ook voor deze groep dieren het beste plaatsvinden op het melkveebedrijf. De overgang naar een ander bedrijf is vaak al erg groot, zodat daar eigenlijk niet tegelijk een voedingsovergang bij moet komen. Het is dus verstandig de stierkalveren op het melkveebedrijf zo snel mogelijk aan kunstmelk te laten wennen. Dit kan voor de kalfvlees- en roodvleesproducent een lager percentage slecht drinkende kalveren en minder

overgangsdiarree opleveren tijdens de eerste dagen dat de kalveren op zijn bedrijf zijn.

Kunst- of koemelk

Naar schatting is het percentage veehouders die hun fokkalveren met overwegend koemelk voeren op dit moment 40 à 50%. Of het voeren van koemelk met zijn geëigende samenstelling wel zo geschikt is, is nog maar de vraag. Het vetgehalte bijvoorbeeld is in koemelk doorgaans zeker twee keer zo hoog als in kunstmelk. Om het vetgehalte te verlagen zijn sommigen geneigd de koemelk te verdunnen met water. Dit moet echter worden ontraden. In kunstmelk is het vetgehalte altijd gelijk, terwijl het vetgehalte van koemelk nogal eens kan wisselen. Het verstrekken van koemelk geeft, vooral bij grote hoeveelheden, vaak aanleiding tot verteringsproblemen met alle gevolgen van dien (voedingsdiarree). Het overmatig voeren van koemelk gaat tevens gepaard met een duidelijk geringere opname van ruwvoer en krachtvoer. Dit gaat dan weer ten koste van een goede pensontwikkeling. Als men het voeren van de koemelk over een vrij lange periode, bijvoorbeeld vier in plaats van twee maanden volhoudt, wordt de pensontwikkeling alleen maar slechter. Teveel en ook langdurig koemelk kan vooral een magnesiumtekort bij jonge kalveren in de hand werken (zogenaamde "lal- of blerkalveren"). Ook van andere mineralen, sporenelementen en vitaminen is in koemelk te weinig aanwezig. Kunstmelk daarentegen is een volledig op de behoefte van kalveren afgestemd voermiddel.

De pH (zuurtegraad) van koemelk ligt rond de 6,7. Aan de meeste kunstmelkpreparaten zijn organische zuren toegevoegd die de kunstmelk een verlaagde pH geeft. Het is bekend dat het voeren van kunstmelk met een verlaagde pH (circa 5,5 of lager) de gezondheid van de kalveren ten goede komt, vooral voor het tegengaan

van maag- en darmstoornissen. De verlaagde pH in kunstmelk sluit veel beter aan bij het lage pH-niveau van de lebmaag.

Praktische invulling

Wanneer men toch koemelk aan de kalveren geeft dient men dit te beperken tot maximaal vier liter (2 x 2) per kalf per dag. Dit betekent dat men gerekend over een melkperiode van circa acht à negen weken (inclusief afbouw) een hoeveelheid koemelk kan voeren van ruim 200 liter per opgefokt kalf. Voor een bedrijf dat 30 kalveren opfokt (100 melkkoeien) is dit circa 6.000 liter. Bij een overschrijding van het quotum zet 6.000 liter koemelk richting kalveren nauwelijks zoden aan de dijk.

Met het voeren van koemelk neemt men duidelijk meer risico's. De kans op overdracht van een eventuele besmettelijke ziekte, bijvoorbeeld paratuberculose, is niet uitgesloten. Met het voeren van kunstmelk aan fokkalveren na de biestperiode zijn de risico's aanmerkelijk geringer. Met andere woorden: men voert met kunstmelk veiliger. Dit geldt eveneens voor stierkalveren die na één of twee weken het bedrijf verlaten en waarmee een ander graag een goede

start wil maken.

Het is nog steeds niet aantrekkelijk om speciaal extra koeien aan te houden voor het produceren van melk voor de op te fokken kalveren. Dit geldt in nog sterkere mate wanneer men krap in het ruwvoer zit. Het afstemmen van de melkproductie op het quotum is in dat geval extra belangrijk.

Met het voeren van kunstmelk beperkt men de risico's op overdracht van eventuele besmettelijke ziekten.